

Hašek, a medve

Kívágódott az ajtó, Hašek kővé dermedt. Sura egy megsárgult papírdarabot lobogtatott.

– Gašek! Sto eto? Mi ez a blbyje sztyihi?¹

Honnan a fenéből tudná, jöjjön ide, aztán mutassa meg.

– Blbyje sztyihi?² Akkor az Machar lehet.

Bimbó feslik, itt a tavasz,
orrunkkal szántjuk a sarat,
s a latyakon, lucskon át
nem látok mást, csak Magát,
de szívére még ez se hat,
hogy vésővel és kalapáccsal,
hogyan harcolunk a sárral.
Szemöldökig szarosán
grimaszolnak számosan.

– Ez nem lenni Machar, semmiféle Machar, ez te!

– Istenem, honnan szedted ezt?

– Enni, na menya³. Esni. Abból dobozból, takoj a szekrényen, az, ami piszkos. To ti piszal.⁴

– Aha. Na igen, akkor igazad lehet. Micsoda szörnyűség! Add csak ide! Szégyellem magam.

– Szégyelld is, te. Neki írni, sto? Jarmi daragoj... Sto ti szkazses menya. Ti jej eto piszal, vszjo ti dlja nyejo pisal. Mnye nyikakda. Nyikakda ti nyenapiszal sztyichi dlja menya.⁵

– Örülj neki!

1 Hašek, mi ez? Mi ez a hülye vers?

2 Hülye vers?

3 Rám.

4 Te írtad!

5 Jarmi drágaságom... Nekem mit mondasz? Ezt neki írtad, mindent csak neki írsz. Nekem soha. Nekem soha nem írtál verset.

– Nem örülni. Sajnálni. Szégyelld magad. Én szégyellni, poetamu sto ti neljubis menya. Poetamu.⁶

– Sura, de hiszen ez húsz éve íródott. És biztos nem neki írtam, mert akkor nem írtam volna oda, hogy szarosán.

– Csak ne vess, te, disznó. Eto pravda. Nyikakije sztyihi, nyikakaja szerelem.⁷

– Borzasztóan szégyellem, tényleg. De nem azért, mert neki írtam. Mert nem neki írtam, és ha neki írtam volna, akkor mi van? Hány éves voltál te akkor? Öt? Nem azért szégyellem, hanem azért, mert szar vers. Blbyje sztyihi, te magad mondtad. Ócseny blbyje.⁸ Pontosabban debilnyje.

– Debilnyije... Mozsno debilnyije, dlja menya ti nyenapiszal semmilyet. Kakije nyibugy sztyihi ja chatyela bi.⁹

– Na látod, milyen szépen asszimilálódtál. Egy éve vagy Csehországban, beszélni se tudsz rendesen, de már poézis után vágyakozol. Még ha debil, ócska is. Jó úton jársz, itt mindenki ugyanebben a cipőben jár.

– Te engem nem tisztelni.

– Hallottál már a Jeruzsálem-szindrómáról? Tudod, mi az?

– Daj ti mnye spokuj sz jevreji!¹⁰

– Na ide figyelj, ha nem lennének zsidók, a *Švejk*kel maximum a seggét törölné ki mindenki. Csak emlékezz vissza Brodra! A Jeruzsálem-szindróma azt jelenti, hogy bárki legyen is az illető, ha ott jár, egyszerre csak megszállja a vallásosság, és hinni kezd. Nem csak a zsidók. Keresztények, muzulmánok, mindenkit elkap a gépszj. Hirtelen úgy érzik, hogy összetegeződtek az Úristennel, hogy különlegesek, kiválasztottak, és hogy már pontosan tudják, hogyan tovább. Nekünk, cseheknek megvan a saját cseh szindrómánk. És nem csak a született cseheknek. Idejössz, itt vagy egy kicsit, és máris beterít, mint egy takaró. Megszűnsz gondolkodni, és elkezdesz verseket írni. Sőt, mi több, elkezded azt hinni, hogy még tehetséged is van hozzá, hogy homlokodon csókolt a múzsa. Csak úgy, a semmiből. Nem is kell sokat tudnod hozzá. És ha senkit sem érdekel, annál jobb! Hiszen minden ember kretén! Nem értenek meg, nem nőttek fel hozzád! És vigyázz, nem csak a poézisről beszélek. Nálunk a csilláron is költők lógnak mindenütt, a prózában, a folyóiratoknál, és sajnos a politikában is ott van az a sok felkent próféta.

– Én sem érteni meg. Nyicsevo. Nem érteni.

– Az ember már borbélyhoz is fél elmenni. És most nem viccelek. Én ugyan nem költők sokat ilyesmire, kár a pénzért, de ismertem valakit, akihez időnként eljártam. Kitűnő borbély volt, kellemes figura. Hogy végződött az eset? Inkább nem mentem oda többet. Megtudta, hogy írok, és elkezdte nekem mutogatni a verseit.

Repüld át arany kápolnácskánk,
és üdvözöld drága édesanyácskánk.
Oly sokat gürcöl, olyan szegény,
édesanyánk: a tiéd, az enyém.
Édes hazácskám, gyönyörű, drága,
falvacskák, s te aranyszínű Prága!
A puccos Bécs is rajongani fog,
látva, csehek, a ti jó sorotok!
Szlávok, szlávok, végre itt az idő,
hírünk a sólyommal fenn röpülő!

6 Azért, mert nem szeretsz engem. Azért.

7 Ez az igazság. Nincs vers, nincs szerelem.

8 Nagyon hülye.

9 Béna... Lehet, hogy béna, de nekem nem írtál semmilyet. Pedig én is szeretnék ilyen verset.

10 Hagyj már nekem békét azzal a zsidóval!

dologgal töltötte volna az idejét, és hány álmatlan éjszakájába kerülhetett! Először ugyanis a kékike elnevezés jött a nyelvére. De érezte, hogy ez nem az igazi, és képtelen volt másfelé kormányozni a gondolatait. Rózsa, rózsá! Rózsa. Ott lüktetett ez a név éjjel-nappal, szerencsétlen, elgyötört fejében. Nem evett, nem ivott, nem borotválkozott, teljes aszketizmus lett rajta úrrá. A lelki aszketizmus mindig is jellemző volt rá, de most a testi önsanyargatás, önmegtartóztatás is szokásává vált. Ez végül meghozta gyümölcsét. Szerencsétlen, már szinte az örület határán volt, mikor végre felsejlett elméjében egy másik név. Sokkal jobb, mint először gondolta. Csak hát ez a „nagy afrikai orrszarvú” volt. Ami mindenképpen sokkal, de sokkal praktikusabb név volt. Hiszen ennek a figyelemreméltó állatnak hány csodálatos tulajdonságára illet ez az elnevezés! Úgy tűnt, megtalálta az igazit – ám ez az érzés nem tartott sokáig. Ennél is jobban örült azonban a felfedezésének a felesége és a két gyermeke, akik abban bíztak, hogy a tudós végre, nagyszerű felfedezésének öröme, két év után esetleg megfürdik. De a reményük alaptalannak bizonyult. Alulbecsülték ugyanis drága szerettük sziklaszilárd akaratát és hajlíthatatlan jellemét. S nem csak azt, de alaposágát, s néha már túlbujánzó fantáziáját is. Eufóriáját röviddel azután kétségek váltották fel, amelyet megcsömörlés, majd teljes kétségbeesés követett. Nem csaphatta be magát sokáig. A madár új neve elég találó volt ugyan, viszont nagyon hosszú. Minden elegancia hiányzott belőle. Ez igen idegtépő felismerés volt, nem akart megalkudni ennyivel. Igényes ember volt, és mindenben az ideálisra törekedett. És még távolról sem ez volt a legrosszabb. Nagy afrikai orrszarvú – nem tehetett róla, nem is tudta, mi a baja pontosan, de ugyanúgy, mint a rózsá esetében, valahogy most is gyanús volt neki valami. Nem! Ez így nem mehet tovább! Nem nyugodhatott bele ebbe a helyzetbe! És újabb kimondhatatlan gyöttrődés következett. Csonttá soványodott, a szakállá a földet verdeste, folyton rálépett, ami, őszintén szólva, nem volt teljesen haszontalan dolog, mert így legalább összetaposott néhány tucat tetvet, amelyek tanyát vertek buja szőrzetében. Miközben a tudós lelke hol angyalokkal, hol ördögökkel cimborált, tanácsért könyörögve mindkettőhöz, testi hanyatlása már olyan ponthoz érkezett, amely alá az ember nem kerülhet, mivel a testi erővel együtt hirtelen elhagyják a magasabb rendű fizikai erők is, amelyek oly fontosak a munkához, de nemcsak ahhoz, hanem a pusztá élethez is, még az ilyenekéhez is. Röviden, már úgy tűnt, hogy a vég elodázhatatlanul közeleg. Így a halál küszöbén szinte észre sem vette, milyen sok idő telt el azóta, hogy egyedül maradt a házban, magányosan. Nem volt már többé sem asszony, sem visongó gyermek a közelében. Egyedül maradt fenséges madarával. A haláltól nem félt, mindegy volt már neki. Különben is: kudarcot vallott, ezért mást nem is érdemelt. Az egyetlen, ami nem hagyta nyugodni, a madár volt, ez a leírhatatlanul nemes és csodálatos lény, az isteni teremtés csúcsa. Ez, akinek csökkent aggyal rendelkezvén, képtelen volt megfelelő nevet találni. Most mi legyen, maradjon meg névtelennek? Nem-sokára beköszöntött a tél. Abban az évben szokatlanul korán, de kutya hideggel érkezett. Az éhséghez hozzá volt szokva, alig volt valamire szüksége. A hideg azonban, az más volt, alaposan megkeserítette a világból való csendes kimúlását. Így esett, hogy egy nap utolsó erejét összeszedve felkelt az íróasztalától, összegyűjtött az udvaron némi rőzsét, és régről maradt fahasábot, és a tiszteletre méltó tudós életében először begyűjtotta a kályhát. Minden erőtlensége és önsajnálata ellenére be kellett látnia, hogy egész ügyesen csinálta. Nem is emlékezett, látott-e már valaha ilyen szépen megrakott tüzet? Elvárászolódva, csendben nézett a lángokba, s közben arra gondolt, talán mégsem élt teljesen hiába. És aztán megtörtént a csoda! Olyan biztos, hogy csoda volt, mint hogy az Isten itt áll felettem, vagyis hát valaki felett biztosan. Hozsanna a magasságba: lángmadár! Ez legyen a te neved! Hát így történt. Sokféle fajta lángmadár, vagyis flamingó létezik. Különleges szépségükben és a fajtájukra jellemző vonásokban nagyon hasonlóak. Az egyik ilyen jellemzőjük, hogy minden évben, valami titokzatos erőttől hajtva útra kelnek. Elhagyják kedves és biztonságot adó rejteküket, hogy kétségtelenül mindent, saját életüket is kockára téve, nekiinduljanak a távoli ismeretlennek. Nincsenek tisztában tettük mozgatórugójával, hiszen, földöntúli szépségük ide, földöntúli szépségük oda, mégiscsak egy ostoba állatról van szó, még ha kecses is. A Nakuru-tó az egyik olyan állomás, ahol megpihennek, hogy vágyaiknak utat engedhessenek. Majdnem kétmillió madár találkozik össze egy hosszú, viszontagságos út után ennek a tónak a partján, amely az ígéret földjévé válik számukra, habár egyáltalán nem az,

szeg mosoly lesz a reakciója. Végül azonban sikerült meggyőznie magát, hogy erre az eshetőségre is felkészülve mégiscsak elmenjen. Hogy ezt is megérti majd.

Sura nyitott neki ajtót, a szájában cigaretta lógott. Betessékelte. Kiderült, hogy Hašeknél már voltak vendégek. Bondy és Böhm ültek nála. Meglepődött, valamiért azt hitte, egyedül találja majd. Hirtelen feleslegesnek érezte magát.

– Szeretem az orosz irodalmat – mondta neki Sura. – Nagyra tartom őket. Például Csehovot...

Szívott egyet a cigarettából, és mondott valamit, amit az igazgató nem értett.

– Bizony – nevetett Hašek –, Sura szakértője az orosz irodalomnak.

És már hellyel is kínálták. Közvetlenül előtte egy hatalmas kancsó sör állt, alig látott tőle. Azonnal tölteni akartak neki. De ellenkezett. Hiszen tudják, hogy nem iszik. Ha eddig nem ivott, nem jelenti azt, hogy ezután sem fog. Soha nem késő. Miért kell folyton elmagyaráznia mindenkinek?, gondolta mérgesen. Elnézést kért, hogy megzavarta őket kártyázás közben. Semmi gond, úgyis éppen szünetet akartak tartani. Kivette az aktatáskájából a könyveket. Mondta, örül, hogy Hašek már jobb színben van. Azt hallotta ugyanis, hogy régóta beteg, ezért hozott neki egy kis olvasnivalót az iskolai könyvtárból. Szóval gondolhatja, hogy nem volt nagy a választék. De talán ebben a téli szobafogságban jól jön majd. Habár, már biztosan olvasta őket. És ezzel átadta Hašeknek.

Olvasta őket. De nem számít. Főleg az *Ivanhoenak* örül. Majd elnézegeti, ahogy a hóvihár veri a vár falát, meggyújt egy gyertyát, rágyújt egy cigarettára és olvasgat. Nála maradhatnak karácsonyig? Bondy megjegyezte, hogy a yorki Izák volt a kedvenc szereplője, meg persze Rachel. És Lady Rowena! Hubert is csatlakozott, szívesen kölcsönkérné majd a könyvet. Talán, ha az igazgató úr is beleegyezik, de biztos nem vízkereszt előtt, döntött Hašek. Elég időt akar rászánni, hogy nyugodtan olvasson. A háromkirályok már késő, adja kölcsön szilveszterre. Ezen jól összeeszeszték az igazgató nagy örömeire. Végre megnyugodott. Elfogadott egy csésze teát is, amit Sura hozott neki.

– Csájkóvszkij – mondta neki –, őt én is nagyra tartom.

– Csaj csórnij – válaszolta Sura –, záchar zgyesz.¹⁶

Aztán kiment.

– És van itt még valami, nehogy elfelejtsem – kotort bele megint az aktatáskájába –, hoztam magának valamit, a *Švejk*ről írták. Az *Irodalmi Arcképekben*¹⁷ jelent meg, tudja, azt járatom. Ha majd elolvasta, engedelmével megint visszavenném, merthogy gyűjtöm a számaikat, de nem sürgős. Semmiképp nem szeretném elrontani a kedvét, ha már ilyen jól szórakoznak.

– Elrontani a kedvemet? Mivel? Minket nem kell ám félteni, nem hagyjuk ám magunkat.

– Tudom, tudom, én csak, nem olyan... a cikkben nem éppen pozitívan nyilatkoznak magáról, de...

– Nem mondja! Azt írják, hogy ugyanolyan idióta vagyok, mint Švejk? Vagy még rosszabb? Részezes? Bolsevik? Bigámista? Ez kellene, hogy elrontsa a hangulatomat? Miért? Hiszen mindez igaz! Szent igaz!

– Ugyan kérem, ne haragudjon, dehát...

– Dehogy haragszom. Hogy juthat ilyen egyáltalán az eszébe, hogy én haragszom? Ilyen marhaság miatt?

– Igen, szerintem sem érdemes emiatt, nem éri meg. Én sem értek egyet vele, úgy vélem, hogy a *Švejk* igenis

16 Fekete tea (...), itt a cukor.

17 *Literární Obzory*

figyelemre méltó könyv, és nem igaz, hogy langyos, sekélyes, gyáva történet, és hogy ha ilyen passzív, akkor nem lehet igazi...

– Maga nem ért egyet ezzel?

– Nem.

– Akkor elmagyarázná nekem, minek hozta el? Mi a csodáért gondolja, hogy engem ez érdekel?

– Ne haragudjon, én... azt gondoltam, hogy pusztán szakmai szempontból, hogy a szerzőnek tisztában kell lennie a kollegái véleményével, az irodalmi életben elfoglalt helyéről, és... Hogy ez egy szerzőnek... Ne haragudjon, nem akartam megsérteni, eszembe se jutott... Nem kételkedem az ön... Én csak egy egyszerű...

– Micsoda? Csak mondja ki bátran, igazgató úr, ne féljen! Csak mondja el nekünk. Micsoda ön valójában? Egy egyszerű, joviális, kis cseh ember? Egy zsebhumanista? Együttérző és megértő... Megért engem, megérti őket... Egy kicsit mindenkinek igaza van, ugye? Igaza van a proletárnak és a burzsoának, a szentnek és a gyilkosnak, Husz Jánosnak is igaza volt, de Koniášnak is. Nehéz dolog kiismernünk magunkat ezen a téren. Csakhogy mégis igyekeznie kell az embernek.

Az igazgató nagy nehezen odébb tolta a széket. Az egyik kezével közben a szemüvegét tartotta, mintha azt várta volna, hogy behúznak neki egyet.

– Természetesen igyekeznünk kell – szólalt meg végül nagy merészen. – Mi mást tehetnénk?

– Hozott nekem könyveket. Azért, hogy tanuljak belőlük, vagy azért, mert megsajnál? Igazam van? De ez hiba volt. Nem engem kell sajnálnia, nem engem. Én sajnálom magát. Maga egy szegény szerencsétlen, igazgató úr, és mindig is az marad. Egy naiv szerencsétlen.

Távozott, szinte szó nélkül, épphogy egy köszönést ki tudott nyögni. Fel se fogta, hogy szokásához híven még azt is mondta, köszönöm. A könyveket és a folyóiratot otthagytta, miért is ne hagyta volna? Nem is jutottak eszébe. Nem gondolt semmire. Olyan érzése volt, mintha lázas lenne, ami talán igaz is volt. Égett a szegénytől. Mást nem érzett. Mindennek betetőzésére elcsúszott a jeges utcán, alig bírt hazabotorkálni. A dombon lefelé a fele utat a fenekén csúsztatva tette meg. Az, ami Hašeknél lezajlott lelki szinten, most fizikai értelemben is megtörtént vele. Mint mindig.

– Na, játszunk végre?

– Inkább ne. Már későre jár. Holnap korán reggeltől dolgozom.

– Ugyan már. Nincs is későn. Még tíz sincs.

Hubert csendesen felvette a kabátját.

– A ház előtt várlak.

– Jarda, ezt nem kellett volna! Ez nagyon nagy hülyeség volt! Ezért minden díjat megtagadnék tőled.

– Milyen díjat? Milyen díjról papolsz itt nekem? Szarok mindenféle díjra! Magasról szarok rájuk!

Bondy is felállt.

– Pontosan tudod, hogy gondolom. Még süketelsz is. Vagánykodsz, de ez felesleges. Kínos. Mert nem így van. Ha csak egyet is kapnál, akármilyet, a boldogságtól összecsínálnád magadat. Mint mindenki. Úgyhogy, legalább előttünk ne játszd meg magad! Szarj az egészre! Mi megértünk, veled vagyunk.

– Én? Hogy én összecsínálnám magam a boldogságtól? Hogy ne játsszam meg magam? De hiszen nekem nincs erre szükségem! Én nem vagyok olyan, mint te, ilyen szerencsétlen, beszari, kisvárosi zsidócska. Szard össze magad te a boldogságtól! Te, akinek már azért is hálásnak kell lennie, ha valaki betér hozzá egy felesre, még akkor is, ha egyébként egyszerűen csak belekőpne a zsidó pofádba, mert igazából téged is, meg a fajtádat is mélyesen lenéz, és gyűlöl, te nekem ne pofázz! Te meg szolgalelkűen letörölgeted a maradék nyálát, tisztelettudóan megköszönöd, és a földig hajlongsz előtte. Te... Azt hiszed, hogy én nagyra tartalak? Sura, ide gyere! Az urak már távoznak.

Öt nap múlva itt a karácsony. De felé se néz senki. Elmenne a kocsmába, de alig bír mozdulni. Megállt ugyan nála Hubert, viszont csak egy pillanatra. Hozott egy fácánt, aztán ment is tovább. Nem ért rá. Főleg kedve nem lehetett. Nem írt nekik végül, nem kért tőlük bocsánatot. Még nem. Még tele van ellenállással, még nem vitte rá a lélek. Nem volt kedve hozzá. De Huberttel azért megpróbálta.

– Haragszol? Ne haragudj, tudod, milyen egy marha vagyok!

– Nem haragszom, én nem. De nem érek rá. Ez minden.

Szóval vár, mást nem tehet.

Ráuszították az orvost, Sura és Kliment. Szerencsére nem talált semmi különöset. Megnézte, megtapogatta, aztán ment is. Csak azt mondta, vigyázzon magára, ne erőltessen semmit. Ezzel főleg arra célzott, hogy ne igyon. Meg úgy általában. Hogy a fenébe vigyázhatna még jobban magára, hiszen csak fetreng itt, mint disznó az ólban. Úgy is néz ki. Egyre inkább, pedig egyre kevesebbet eszik. Várt, várt, és ma végre eljött hozzá Tonda. Szívesen beszélgetett volna vele, de a levél előbbre való volt. Alig várta, hogy elpaterolhassa otthonról. Biztonságban, és még az ünnepek előtt. Szinte gyermeki makacssággal ragaszkodott ehhez. Levélnek mondta, habár nem volt több négy sornál, ráadásul pesszimista is volt. Jarmila nem lesz tőle nagyon boldog. Mégis annyira ragaszkodott ehhez a levélhez, annyira fontos volt neki, hogy megkapja, mint régóta semmi sem. Tonda volt az egyetlen esélye, ki tudja, eljön-e még hozzá valaki. Hubertet nem tudta megkérni, csak jött, és már fordult is vissza, meg Sura is ott állt. Nem mozdult egy lépésre sem. Mintha sejtene valamit.

Tonda épphogy csak leült, és már ugrott is föl. Sura teával kínálta, önként, de Hašek megköszönte Tonda nevében is, hogy majd máskor. A fiú nagyon siet, ő meg írni akar. Sura csodálkozott. Csak nem jobban van? Már olyan régóta nem írt egy sort sem. Majdnem ráfőrdedt, de visszafogta magát. Nem, ebben a pillanatban senki sem kér teát. Tonda persze nem mert megszólalni vagy ellenkezni.

– Ki tudja – fordult a fiú felé, amint Sura kitette a lábát –, vajon a fele-ség szóban a *fele*, az most a lelkünk másik felét jelenti-e, vagy pedig a másságát, másféle-ségét akarja hangsúlyozni. Valószínűleg mindkettőt, előbb úgy érzed, hogy a másik feled, idővel meg úgy, hogy vadidegen. Feleség... Tudom, te még ezt nem értheted, de azért kihallod belőle te is, nem?

– Hallom. De a férjre ez ugyanúgy vonatkozik – jegyezte meg tárgyilagosan.

Megkérte a fiút, hogy tegyen meg neki két dolgot. Tonda még azelőtt jelezte, hogy rendben, mielőtt elmondta volna, mi az. Az első feladat, hogy vigye vissza a kiolvasott könyveket az igazgatónak. Már jónéhány napja odakészített egy szép kis csomagot, amelybe egy levélkét is csúsztatott, olyan kompromisszumként:

Örvendett a lelkem,
de gyengém az illem.
Bocsássa meg, kérem,
lehetetlenségem.
Oly rövid az élet,
bocsánatot kérek!

De nem ez a legsürgősebb, elég, ha iskola után beadja neki. Van itt még valami. Egy nagyon fontos feladat. Egy kisebbfajta titok, és ez valóban sürgős. Csak egy kis levélről van szó, amivel el kellene szaladni a postára. De gyorsan. Tulajdonképpen a legjobb lenne, ha most rögtön. Itt van, ni, és itt a pénz a bélyegre. Menjen is azonnal, ne húzza az időt. Iszonyatosan fontos. Komolyan. Megbízhat benne?

Tonda lelkesen bólintott. Azért egy pillanatra elbizonytalanodott. Mert mondani akart neki valamit. Valami fontosat. Szerinte ez is nagyon sürgős. És nem tartana sokáig.

Hašek megnyugtatta, hogy nagyon érdeklő a dolog, sőt, kifejezetten kíváncsi. De nem ma, ma tényleg nem alkalmas. Bírja ki holnapig. Holnap eljöhét, és meghallgatja. Vagy akár még ma is visszajöhét. Ma is, nyugodtan, ha van ideje. Csak előbb vigye el ezt a levélkét a postára. Tonda nem ellenkezett, a viláért se engedte volna meg magának. Csak hát olyan sokáig gyűjtötte a bátorságot ehhez a beszélgetéshez, hogy végre elmondja neki, és még karácsony előtt akarta elmondani. Hogy megnyugodjon. Amint megértette, hogy

el kell mondania a dolgot Hašeknek, ha már ilyen nagyon és kellemetlenül összegubancolódtak a dolgok, minél előbb le akarta tudni. De nem volt mit tenni. Nem lökheti oda neki csak így, a két ajtó között. Hašeknek igaza van, elugrik a postára, aztán visszajöhet. Majd elmondja neki, nemsokára. Még a mai napon.

Sura az utcasarok mögött várt, rögtön a második sarkon, a házon túl. Tonda egyáltalán nem számított rá. Gyorsan szedte ugyan a lábát, de nem figyelt semerre. Nem nézett körbe, csak azon járt az esze, mi mindent kell majd megbeszélni, ha visszajön a postáról. De az asszony egyszer csak ott állt előtte.

– Stoj!¹⁸ – kiáltott rá. – Davaj pizmó!¹⁹

Mire Tonda magához tért, kikapta a kezéből a levelet.

– Nade... Ezt ne tessék! Azonnal adja vissza!

– Nyet. Nem, nyicsevo, igyi damoj.²⁰

– Adja vissza, kérem! Nekem ezt muszáj...

– Nyet. Te nem muszáj. Tolka já, panyimájes? Já eto elintézem egyedül. Pajdu v póstu, ti nyebój sza. Igyi damoj.²¹

– De mérges lesz. Megígértem neki, hogy...

– Nyebugyet. Ja nyicsevo nyeskazsu neki. Magam pajdu toda. Vszjo bugyet v parjadke.²² Te nem hallani engem? Tűnés!

Ment, mit tehetett volna egyebet? Elhaladt az iskola mellett, Invald kocsmája előtt, amelynek emeletén a posta volt, és ahol Hašek is lakott valamikor, befordult a temető felé, a temetőfal mentén megindult felfelé a dombra. Szép kilátás nyílt innen Lipnicére, meg a környékre. Legszívesebben a várba ment volna, de arról szó sem lehetett, Hašek megláthatta volna az ablakból. Még utánakiabálna. Biztos utánakiabálna, és megkérdezné, hogy ment a postán? Hogy még nyitva voltak-e, meg egyáltalán? Talán azt is megkérdezné, mit akart neki mondani, hogy itt van rá az alkalom. Leült egy kőre, és hirtelen dideregni kezdett. Pedig nem is volt nagyon hideg. Nem igazán. Tegnap óta olvadt, és latyak volt mindenütt. Inkább az erdőt kémlelte, mint a várost. Csepegett a hópaplan a fákról, köd és lassan sötétség ereszkedett a tájra. A körvonalak fellazultak, elhomályosultak. Minden, ami eddig körülvette, valahogy eltűnt, és nyúlós lett. Undorítóan nyúlós. Felállt, felvett egy botot a földről, és vagdalkozni kezdett mindenfelé. Ütötte-verte a követ, a sarat, szétrancsított egy bogarat, ami valahonnan előmászott, és közben azt üvöltötte: Vértócsát! Vértócsát csinállok mindenből! – amíg teljesen be nem rekedt. Fogalma sem volt, honnan szedte a szót, meg mindegy is volt. Gyűlölte azt a nőt. Mindig is gyűlölte. Már akkor is undorodott tőle, amikor először látta. Kannibál! Egy kannibál! Egy orosz tehén, egy gusztustalan hülye liba! Megzabálja az embereket, és megzabálja az a levelet is. Felzabálja, aztán kifossa magából. Undorító, undorító! Nem fogja ez feladni, abban biztos volt. Egy kicsit felmelegedett a nagy vagdalkozástól, de még mindig reszketett.

Azt akarta elmondani neki, hogyan is történt valójában. Csak úgy, a szintiszta igazat. Nem mondaná el, hogy neki akart örömet szerezni, mégpedig azért nem mondaná el, mert ez elég bugyután hangzana. Azt mondaná, hogy azt hitte, vicces lesz, hogy jó tréfának tűnt. Legalábbis addig, amíg ki nem derült, hogy mi történt, hogy ilyen nagy galiba lett belőle. Ez eszébe sem jutott. Csak viccnek szánta, komolyan. Annak gondolta, amikor elképzelt egy fogadtatást, de tévedett. Ezt mondaná neki. És talán egy kicsit bocsánatot is kérne, hogy nem teljesen az ő elképzelései szerint alakultak a dolgok, de hogy erről talán nem

18 Megállj!

19 Add ide a levelet!

20 Nem. Semmit. Menj haza.

21 Majd én, érted? Ezt itt elintézem egyedül. Elmegyek a postára, ne izgulj. Menj haza.

22 Nem lesz. Nem mondok el neki semmit. Magam megyek oda. Minden rendben lesz.

A regényrészletet Jaroslav Hašekről készült fotók felhasználásával illusztráljuk

is csak ő tehet, és hát igazából nem is történt semmi szörnyűség. Ennyit mondana neki, és Hašek biztos meg is értené. Jót nevetnének rajta. És az is lehet, hogy végül még örülne is, nem az a fajta, aki egy kis tréfától rögtön felkapja a vizet. Neki teljesen mindegy, mit gondolnak róla az emberek. Mert más, mint a többiek. Szenzációs egy fickó. Eszébe jutott, amikor először látta. Mennyire utálatosnak érezte, merthogy félt tőle. De most már nem fél. Nem félt... Egészen mostanáig. Most se fél tőle igazából, de most más a helyzet. Ez, ami ma történt. Abbahagyta a vértócsa-gyártást. Lerogyott a köre, és zokogni kezdett. Mindent elrontott. Soha többet be nem teheti oda a lábát. Soha többet.

Otthon majd örülnek. Vagyis hát inkább mindegy nekik. Mióta meghalt a nagymama, azok a dolgok, amik nem a tehenek meg a disznók körül forognak, teljesen hidegen hagyják őket. Nem tudta eldönteni, hogy javult vagy romlott a helyzet. Valahogy kibírja, amíg felnő. Aztán már neki is oly mindegy lesz. Legalábbis ezt remélte. De valahol más-
hol. Akár a kannibáloknál is, de innen minél messzebb.

Ebben biztos volt.

Fordította Csoma Borbála

Irena Dousková (1964): Příbramban született, cseh író. Jaroslav Hašek utolsó hónapjairól szól *Hašek, a medve* című regénye, mely magyarul 2020 tavaszán jelenik meg Csoma Borbála fordításában a Kalligramnál. Hašek nagy betegen sem cáfol hírnevére. 1922-ben Lipnicébe vonul vissza, hogy befejezze a *Švejk*-et, ám a munka helyett többnyire barátait és a kocsmák közönségét szórakoztatja királyi hecceivel és botránys versikékkel. Éjszaka azonban kötekedő kedélye elillan, és egy sápadt férfi néz szembe a meglevenedő sötétséggel.

Csoma Borbála (1974, Budapest): fordító, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen végzett történelem-cseh szakon. Jelenleg Prágában él. Fordításában jelentek meg többek között Irena Dousková, Kateřina Tučková és Roman Ludva kötetei.